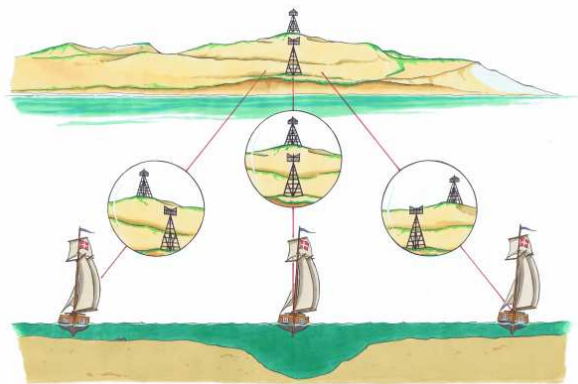

Æ Kåver

Et pejlemærke for søfarende
Danmarks ældste sømærke
Sønderho - Fanø

Udgivet af
Sønderho Havn Støtteforening

Som sigtekorn på et geværløb

Helt op i 1700-tallet var Ribe en betydelig handelsplads. Men at sejle ud og ind mellem Fanø og Mandø var en risikabel affære. Derfor blev der langs sejlrenderne lagt søtønder og sat koste ud. Ud for Sønderho blev der opsat to båker, som kaldtes Æ Kåver og Æ læns Kåver.

De to sømærker fungerede som sigtekorn på et geværløb: Når skibsføreren på sit skib havde de to sømærker overét, vidste han, at de angav et sejløb og at han var på sikker vej. (Tegning: Bernd Hobohm).

Danmarks ældste sømærke

Æ Kåver vides første gang at være rejst i 1624. I Sønderho Kirke findes bevaret et gammelt stolestade, som viser en graffititegning af det ældste sømærke. Har en konfirmand i 1659 siddet og kedet sig til gudstjenesten? Har han hellere villet kigge ud ad den gamle kirkes sydvendte vinduer over mod Æ Kåver, og her - for at udfylde tiden og måske med

en spirende sømands drømme om udlængsler i sig - snittet og skåret motivet og sit navnetræk med årstal? (Tegning af Bernd Hobohm).

De to båker på gravstenen i Sønderho Kirke

På skipper Thomas Sonnichsen Møllers gravsten fra 1780 ses de to båker gengivet bag en 3-mastet smakke, som var en af Vadehavets typiske skibstyper.

Kort over Vadehavet 1807

På søkortet ses Sønderhos to båker, sejlrender, koste og dybder angivet i fod ved daglig højvande. Indtil slutningen af 1700-tallet havde det været Ribes købmænd og redere, der havde bekostet sømærkerne, men da Sønderho blev en betydelig søfartsby, overtog sønderhoningerne selv opførelse og vedligeholdelse af båkerne.

Æ læns kåver

Omkring 1900 var der ikke længere brug for sømærkerne, og de forfaldt hurtigt. Den yderste ude ved kysten mod sydvest (Æ læns Kåver), der her ses på et postkort, måtte tages ned i 1915.

Æ Kåver males

Selvom Æ Kåver i 1900-tallet ikke længere havde nogen navigationsmæssig betydning, blev den i et vist omfang vedligeholdt med udskiftning af tømmer og med fornøden maling. Her er det tønde-lægger Hans Petersen der maler den i 1924-25.

I en efterårsstorm den 19. oktober 1935 væltede den gamle kåver. Bag den ses Geodætisk Instituts to trigonometriske stationer: Pejletårnet rejst over fikspunktblokken og yderst til højre anes granitpostamentet, som blev fjernet i 1945, men som i 2011 er blevet erstattet af et tilsvarende.

Æ Kåver genrejst i 2011

Flere initiativer har været taget for at genrejse det gamle sømærke. I 2007 blev ideen igen bragt på bane, og efter store forarbejder kunne Sønderho Havn Støtteforening i en brandstorm den 27. november 2011 indvie den nye kåver, som er en tro kopi af Æ Kåver fra 1935.

Fakta om Æ Kåver

Kåverbjergets højde over havet: 18,65 m.
 Æ Kåvers egen højde: 14,50 m.
 Tømmeret: De to 7,5 m lange krydsiggende fundamenter er 165 år gammelt egetømmer fra en holstensk skov ved Lübeck. Det øvrige tømmer er 14 douglasgraner fra Silkeborgskovene. Kongemasten måler 14,00 x 0,34 x 0,34 m. Træets totalhøjde før fældningen i december 2010 var 43,60 m, og det var 97 år gammelt. Ved foden var det 80 cm i diameter. Vindfløjen er 92 cm lang og udført i rustfri stål. Æ Kåver hviler på et fundament bestående af fem store betonelementer, hvoraf det tungeste vejer omkring 5 tons. Tømmeret er malet med italienskrød original linoliemaling.

Samarbejdspartnere og leverandører

Arkitekt: Torben Mahlers Tegnestue A/S, Esbjerg.
 Ingeniørarbejde: Johansson & Kalstrup A/S, rådgivende ingeniører, Esbjerg. Tømrerarbejde: Tømrer- og snedkermestrene Niels Brink Jensen, Gustav Petersen og Arne Wohlert, alle Sønderho. Afsætning: Landinspektørerne Syd I/S, Esbjerg. Kran: BMS A/S, Esbjerg. Transport: Frank Segall, Esbjerg. Jordarbejde: Frits Brinch & Sønner ApS, Sønderho. Betonfundamenter: Hoffmann A/S, Fredericia.
 Douglastømmer: Naturstyrelsen Søhøjlandet, Silkeborg. Egetømmer: Herskind Savværk ApS, Galten. Opskæring af tømmer: Højgaard Tømmerhuse ApS, Hinnerup. Vindfløj: Thubalka A/S, Vejle. Linoliemaling: Original Linoliemaling, Haderslev. Lynafleder: Dansk Lynbeskyttelse A/S, Vamdrup. Arkæologi: Sydvestjyske Museer. Modeller: Max Myrup, Sønderho. Fonden Gamle Sønderho. Sønderho-Arkivet. Historisk konsulent: Per Hofman Hansen.

Bygherre: Sønderho Havn Støtteforening i samarbejde med Fanø Kommune.

Sponsorer

Fanø Sparekasse, Fiskeri LAG Vestjylland, Fonden af 29. december 1967, Hempel Fonden, Lauritzen Fonden.

BMS A/S i Esbjerg, Danibo, FanøFærgen, Fanøspecialisten, Fanø Bryghus, Fanø Gravering, Fanø Ugeblad, Frank Segall, Frits Brinch & Sønner ApS, Johansson & Kalstrup, Jørgen Holm – Fanø-Esbjerg, Max Myrup, Omme Lift A/S, Original Linoliemaling, Per Arnoldi, Ruth Wedege-Mathiassen, Semco Maritime A/S, TV Fanø, Thubalka A/S, tømrermestrene Niels Brink Jensen, Gustav Petersen og Arne Wohlert samt Torben Mahlers Tegnestue.

Denne folder er udgivet af Sønderho Havn Støtteforening 4. udgave, juni 2012.

For yderligere oplysninger se foreningens hjemmeside www.sonderhohavn.dk eller skriv til info@sonderhohavn.dk

Tekst og grafisk tilrettelæggelse: Bibliotekar Per Hofman Hansen, www.aldus.dk/fanoe